

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 107/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen taide- ja kulttuurialan itsensätyöllistäjien tilanteesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Maria Ohisalon/vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen:

Miten hallitus kompensoi suunnittelemaansa opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksiin sekä sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia taide- ja kulttuurialalle ja millaisilla toimenpiteillä hallitus aikoo edistää taide- ja kulttuurialan kasvua ja työllistämistä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus tunnistaa kulttuurin ja taiteen merkityksen ja itseisarvon ja tämä on kirjattu myös hallitusohjelmaan. Kulttuuri on merkittävä toimiala, joka luo työpaikkoja ja tuottaa niin taloudellista kuin henkistä hyvinvointia. Hallituksen tavoitteena on vahvistaa kulttuurialaa ja luovia aloja erityisesti alan rakenteita kehittämällä ja ammattimaista toimintaa tukemalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö parantaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti suomalaisen taiteen sekä luovien alojen yritysten kansainvälistymisen edellytyksiä sekä kehittää kasvua vauhdittavia malleja av-alalle sekä muille toimialoille, kuten kirjallisuuteen ja musiikkiin. Koska hallitusohjelma on vielä tuore, on sen toimeenpanossa runsaasti tehtävää. Hallitusohjelmaan on kirjattu myös kulttuuripoliittisen selonteon laatiminen ja tämä työ aloitetaan jo tänä syksynä. Kulttuuripoliittinen selonteko antaa mahdollisuuden tarkastella laaja-alaisesti kulttuurin asemaa. Samalla voidaan uudistaa alaan liittyvää ohjausta ja rakenteita sekä luoda suuntaa tulevaan. Tätä työtä tullaan tekemään yhdessä kulttuuri- ja taidekentän kanssa. Selonteon yhteydessä hallitus toteuttaa poikkihallinnollisen luovien alojen kasvustrategian.

Luovien alojen innovaatiotoiminnan tukena toimii rakennerahastokaudella 2021-2027 Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaamisen ESR+-teema. Ohjelmakauden kokonaisrahoitus on 13,6 miljoonaa euroa. Koordinoivana hankkeena toimii Taiteen edistämiskeskuksen Luova verkko. Luovien alojen kasvun tukena on myös EU:n elpymis- palautumistukivälineen rahoitus vuosina 2021 – 2026. Kyseessä on merkittävä 40 miljoonan euron panostus taiteen ja kulttuurin toimialojen sekä laajemmin luovien alojen elpymiseen.

Keskeistä luovien alojen kasvun ja työllistämisen edistämisessä on keväällä voimaan tulleiden uusien DSM-direktiiviin perustuvien tekijänoikeuslain säännösten soveltaminen ja uusien teknologioiden, kuten automatisaation hyödyntäminen oikeuksien lisensioinnissa. Yhteisen EU-tasoisien käytäntöjen luominen teoksia, tekijöitä ja oikeuksia koskevan tiedon tunnistamisesta verkossa parantaa luottamusta tekijänoikeusjärjestelmään haastavissa luovaan teköälyyn liittyvissä kysymyksissä ja mahdollistaa suojattujen aineistojen tehokkaan hyödyntämisen eksponentiaalisen nopeasti kehittyvässä digitaalisessa ympäristössä.

Luovan talouden kestävä kasvun edistämiseksi on työ- ja elinkeinoministeriön toimesta käynnistetty [kasvusopimusten](#) laatimisen prosessi. Kasvusopimuksessa osapuolet sopivat kestävä kasvun ja kansainvälistymisen tavoitteista ja toimenpiteistä yhdessä julkisen ja koko ekosysteemin kattavan yksityisen sektorin välillä. Työssä tunnistetaan ne toimenpiteet, joilla ekosysteemi voi kasvaa kohti yhdessä sovittuja päämääriä kestävä kasvun toteutumiseksi. Kasvusopimustyön pohjana on tietopohjan laajentaminen arvoketjujen yrityksistä sekä kasvuekosysteemien pullonkaulojen tunnistaminen. Kasvusopimuksella edistetään julkisen sektorin ja elinkeinoelämän jatkuvaa tavoitteellista vuoropuhelua. Jo valmisteltu AV-alan sopimus toimii raamina ja tienviitoittajana myös muiden alojen kasvusopimuksille.

Vahvistamme myös kulttuurin ja luovien alojen vientiä sekä kansainvälistymistä. Hallitusohjelman mukaisesti suomalaisen taiteen sekä luovien alojen yritysten kansainvälistymisen edellytyksiä parannetaan ja kulttuurialan roolia maakuvatyössä vahvistetaan. Yhtenä toimivana toimintatapana on ollut audiovisuaalisen alan tuotantokannustin, jota jatketaan. Hallitusohjelman mukaisesti tarkoitus on kehittää kasvua vauhdittavia malleja myös muille toimialoille, kuten kirjallisuuden ja musiikkiin. Näitä työestetään osana luovien alojen kasvustrategiaa.

Parannamme myös luovan työn tekijöiden asemaa. Hallitusohjelman mukaisesti toteutamme myös e-kirjojen lainauskorvauksen, jonka mahdollistava tekijänoikeuslain muutosesitys on opetus- ja kulttuuriministeriössä jo pitkällä. Tämä odotettu uudistus takaa tekijöille kompensaaion e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytöstä. Kyseessä ei ole tekijänoikeudellinen korvaus, vaan kulttuurin tuki, jolla valtio haluaa tukea kirjailijoita ja kääntäjiä. Tuen määrä ja kohdennus vertautuvat lainauskorvaukseen. Ajoitus uudistukselle on juuri oikea, sillä keväällä 2024 aloittaa toimintansa myös kuntien yhteinen e-kirjasto.

Hallitus on myös uudistamassa sosiaaliturvaa ja toteuttaa perusturvan uudistuksen, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia. Uudistuksen tavoitteena on aikaansaada yksi yleistuki sisältäen perusosan elämiseen, asumisosan asumiseen ja harkinnanvarainen osan viimesijaiseksi turvaksi. Yhden yleistuen malli on tarkoituksenmukaista kehittää sellaiseksi, että se yksinkertaistaa ja selkeyttää monialaista päätöksentekä tekevien sosiaaliturvaa.

Taiteilijoiden työttömyysturvaan on tulossa myös parannusta ensi vuoden alusta alkaen. Jatkossa tekijänoikeuskorvaukset eivät enää heikennä (vähennä) sovitellun työttömyysetuuden määrää. Myös odotettu yhdistelmävakuutus on etenemässä, kun hallitus valmistele ehdotuksen yhdistelmävakuutuksesta, joka helpottaisi freelancereiden, yksinyrittäjien ja palkkatyötä tekevien asemaa.

Esittävä taiteen ja museoiden valtionosuusjärjestelmä on arvostettu suomalainen ammattitaitteen rahoitusmalli. Vakituisen rahoituksen myötä taataan valtakunnallisesti kattavasti vakinaisia työpaikkoja taiteilijoille ja kulttuurialan ihmisille. Lakisääteisiin valtionosuuksiin liittyvät indeksikorotukset mahdollistavat toiminnan jatkuvuuden nykyisessä haastavassa taloudellisessa tilanteessa. Valtion myöntämät taitelija-apurahat ja ylimääräiset taiteilijaeläkkeet ovat myös lakisääteisiä eikä niihin ole kohdistumassa leikkauspaineita, vaan päinvastoin vuosittaista nousua, koska ovat sidottu indeksikorotuksiin.

On totta, että opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksiin on kohdentumassa tulevana vuosina merkittäviä leikkauksia. Hallitus joutuu tekemään säästötoimia yhteiskunnan eri sektorilla, jotta Suomessa säilyisi nykymuotoinen hyvinvointiyhteiskunta myös tulevaisuudessa. Pyrkimyksemme on, ettei leikkauksia kohdistettaisi siten, että taiteilijoiden työllistymismahdollisuudet vaikeutuisivat. On kuitenkin selvää, että kerrannaisvaikutuksilta ei tällaisten säästöjen edessä voida välttyä eikä täysimittaisia kompensatioita voida valtionavustusleikkauksiin toteuttaa tässä taloudellisessa tilanteessa. Korjaamalla rakenteita, synergialla ja yhteistyöllä voimme

jatkossakin tuottaa laadukkaita kulttuuripalveluja ja edistää taiteilijoiden työskentelyedellytysten turvaamista.

Helsingissä 19.10.2023

Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala

VN/27944/2023-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: